

учням у друкованому вигляді, розрізані по одній. Ліва сторона приклеєна вчителем, а праву – приклеюють діти.

Ліва сторона

Земля –

Рік на Землі –

За розмірами Земля –

Супутник Землі –

Навколо осі Земля обертається за –

Зменшена модель Землі –

Обертання Землі навколо Сонця призводить до зміни –

Обертання Землі навколо осі призводить до зміни –

Вислови – відповідність:

Права сторона

планета № 3;

365,25 доби;

планета № 5;

Місяць;

24 години;

глобус;

пів року;

дня і ночі.

6. Вправа «Так – ні»

1. Великі розжарені тіла – це планети (ні)

2. Зорі зібрані в сузір'я (так)

3. Сузір'я допомагають знайти шлях мореплавцям та мандрівникам (так)

4. Усі планети мають супутники (ні)

5. Галактика, до якої належить Сонце, – туманність Андромеди (ні)

6. Сонце й небесні тіла, що обертаються навколо нього, утворюють Сонячну систему (так)

7. Планети й Сонце обертаються навколо своєї осі (так)

8. Навколо Сонця обертається 9 планет (ні)

9. Чим ближче до Сонця, тим на планетах холодніше (ні)

10. Перший космонавт України – Леонід Каденюк (так)

11. День космонавтики – 12 квітня (так)

12. Температура на поверхні Сонця – 600°C (ні).

7. Конкурс «ТРЕТІЙ ЗАВБИЙ».

(Учні діляться на дві групи називають зайве слово і пояснюють свій вибір).

I група

1. Гімалаї, Кракатау, Карпати. (Кракатау – вулкан, інші – гори)

2. Волга, Верхнє, Дніпро. (Верхнє – озеро, інші – річки)

3. Кратер, епіцентр, лава. (епіцентр – стосується землетрусу, інші – вулкану)

4. Синевир, Азовське, Вікторія. (Азовське – море, інші – озера)

II група

1. Амазонська, Декан, Месопотамська. (Декан – плоскогір'я, інші – низовини)

2. Берингова, Дунай, Ніл. (Берингова – протока, інші – річки)

3. Витік, притока, протока. (протока – води Світового океану, інші – складові річки)

4. Вікторія, Анхель, Хуанхе. (Хуанхе – річка, інші – водоспади)

Підсумок уроку – гри.

Чи здійснилися ваші сподівання щодо роботи на уроці?

Оцінювання учнів.

Вчитель. Дякую! Ви молодці виконали всі завдання!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В. М. Загальна географія. 6 клас. Київ: Педагогічна преса, 2006.

2. Дудка С.В. Навчальні ігри на уроках географії. Харків: Вид. група "Основа", 2005.

3. Хмара Л.Б., Крижова Н.О. Атлас-хрестоматія. Загальна географія. 6 клас. Підручник з дисципліни, 2010.

Т. В. Гаврильченко,

учитель образотворчого мистецтва Опорного навчального закладу «Шевченківський ліцей» Шевченківської сільської ради Черкаської області

ВІДКРИТИ В КОЖНІЙ ДИТИНІ ТВОРЦЯ...

ІЗ ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ КОЛЕКТИВНИХ РОБІТ УЧНІВ НА ГУРТКУ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Гурткова робота в загальноосвітніх навчальних закладах є частиною освітнього процесу. Це один із найефективніших шляхів розвитку творчо спрямованої особистості, адже проблема розвитку творчості дитини набуває в наш час особливого значення. Як сформувати творчу, інтелектуально розвинену особистість? Для успішного вирішення цієї проблеми велике значення має розвиток творчих здібностей, дитячої активності та самостійності. І в цьому велику роль відіграє гурткова робота з учнями.

Розвиток творчості в учнів є важливим не лише тому, що завданням сучасної освіти є формування творчої особистості, а й тому, що людина, яка вміє творчо мислити, в нестандартних ситуаціях завжди знайде вихід, такій людині

буде легше адаптуватися в житті. Швидкі темпи розвитку суспільства, характерні для останніх років, необхідність пошуку шляхів виходу нашої економіки із занепаду, впровадження нових технологій – усе це потребує докорінних змін у системі управління виробництвом, використання виробничих ресурсів із врахуванням творчих можливостей особистості. Лише творча особистість спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань як загальноосвітніх, так і позашкільних закладів.

Розвиток творчого мислення учнів, їх пізнавальної діяльності, прагнення до пошуків досліджень – одна з важливих проблем оптимізації навчання і комплексного підходу до навчально-виховної роботи, до використання у навчально-виховному процесі різних форм, позакласних заходів, зокрема гуртків. Гурткова робота розвиває естетичні та художні смаки учнів, поглиблює їх знання, розвиває їх творчі здібності, виховує почуття краси.

Василь Сухомлинський був глибоко переконаний, що можливість для всебічного розвитку школярів у позакласні години дуже широкі, а здібності й нахили дітей – багатогранні. Треба тільки знати і уміти відкривати їхні таланти й розвивати їх. В кожній дитині він бачив творця, творця з його ще не розкритими здібностями і можливостями.

Сучасні діти можуть годинами сидіти в телефонах, але мало хто з них має терпіння домалювати розпочатий малюнок, завершити чи вдосконалити його. На гуртку образотворчого мистецтва я працюю з учнями початкових класів. Маленькі діти хочуть і люблять малювати. Вони з великим ентузіазмом беруться до роботи, стараються, але їхнього запалу вистачає ненадовго. Діти хочуть швидко бачити результат своєї роботи і не бажають працювати довго над одним малюнком. "Дитина не може чекати щастя. Вона нетерпляча. Вона хоче і повинна бути щасливою сьогодні, зараз. І який же я педагог, якщо кожна секунда спілкування зі мною не робить її щасливою, і радісною і, звичайно ж, розумною і досвідченою?", – писав Ш. О. Амонашвілі.

От в мене і виникла ідея створювати колективні роботи з маленьких дитячих робіт. Як відомо, в кожній школі є план виховної роботи. Кожен тиждень має свій напрямок, свою тематику.

У вересні проходить **Тиждень безпеки дорожнього руху**. Ми з дітьми на гуртку обговорюємо цю тему, повторюємо правила для пішоходів, розглядаємо дорожні знаки. І кожен обирає, що він намалює, розмалює чи буде вирізати з цієї теми. Потім розглядаємо виконані роботи і створюємо спільний колаж. А через певний час, коли назбирається достатньо робіт, – також формуємо спільну виставку.

У нашій школі проводиться **Тиждень гуманного ставлення до тварин**. Діти дуже люблять створювати малюнки до цієї теми, адже всі мають домашніх улюбленців і піклуються про них, можуть розповідати багато цікавих історій, які з ними трапилися.

Сьогодні одним із улюблених дитячих героїв є **лес Патрон**. Песуку Патрону 3 роки. У 6 місяців він вже допомагав нашим бійцям боронити країну, він шукає міни. Песик такий відомий, що має власну сторінку в [Instagram](#) і нагороджений медаллю «За віддану службу». Пес Патрон отримав від ЮНІСЕФ в Україні титул «Пса Доброї Волі». Адже він — справжній друг дітей в Україні, який не тільки захищає їх від мін, а й допомагає підтримувати психічне здоров'я дітей. «Немає дитини в Україні, яка б не знала про Пса Патрона. Патрон завоював довіру та серця всіх українців, він вміє підбадьорити, щиро поспівчувати, з почуттям гумору втішити. Тому діти залюбки малюють улюбленого героя».

На заняттях гуртка розповідаю дітям, що ми живемо у досить складний час, де від війни потерпають не лише люди, а разом з нами страждають і тварини. І, якщо люди розуміють, що трапилося, і намагаються врятуватися, адаптуватися до нових викликів, то тварини цього не розуміють. Когось лякають вибухи, хтось залишився на вулиці через загибель чи евакуацію господарів, а хтось з братів наших менших й сам отримав поранення. Тому чимало волонтерів долучаються до допомоги з порятунку тварин.

Вони евакуюють тварин із зон бойових дій, надають медичну допомогу під обстрілами,

забезпечують кормом та іншими речами тварин із притулків на прифронтових територіях.

А притулки створюють і підтримують небадужі люди, які цінують життя тварин не менше за людське. Саме вони готові вивозити, визволяти з пасток і завалів, виходжувати своїх підопічних. Адже війна руйнує життя як людей, так і тварин, які абсолютно беззахисні перед нею. Діти наводять свої приклади порятунку наших менших друзів.

На гуртку кожен малює свою тваринку. Більші роботи оформляємо як самостійні, а з маленьких створюємо колажі. Адже кожній дитині дуже важливо, щоб її помітили, щоб і її робота була на виставці, що її маленька праця є окрасою школи.

Для учителя образотворчого мистецтва завжди важливо, щоб діти розвивали свої таланти. Адже, як писав Мартін Лютер Кінг: «Всередині нас криються потенційні творчі можливості, й ми повинні працювати щосили, щоб розкрити цей потенціал». Звичайно, хтось має талант до малювання і малює надзвичайно красиві малюнки. Але під час занять проводиться огляд не тільки найкращих робіт, а й тих, в кого не все виходить належним чином. Але оскільки діти дуже стараються, то обов'язок вчителя – підтримати їх, показати важливість їхньої праці, їхнього внеску у спільну справу. На думку спадають слова відомого педагога В. Шаталова:

«Ти можеш!» — повинен нагадувати вчитель учневі.

«Він може!» — повинен нагадувати колектив.

«Я можу!» — повинен повірити в себе учень.»

"Від педагога залежить, чим стане серце дитини – ніжною квіткою чи засушеною корою. Заповітна мрія кожного мислячого педагога – щоб серце вихованця було чутливим до кожного слова вихователя, щоб дитяча душа відгукнулася, мов ніжна струна, на тонку музику його душі", писав В. О. Сухомлинський.

Спостерігаючи за дітьми під час занять, я помітила, що разом вони працюють із задоволенням. У колективі стає весело і цікаво всім. І оскільки на гуртку працюють діти різної вікової категорії, часто старші діти малюють малюнки на великих форматах олівцем, а малеча залюбки їх розфарбовує, вирізає і додає аплікацію. Так ми творили протягом Тижня мистецтва, так готувалися до Дня Землі, так малювали свою Україну. Одна дитина малювала малюнок, інша його розфарбовувала. Також учні шукали і писали вислови та цитати про Землю. І виходив спільний проект – колективний плакат від класу. «Може, маленька дитина повторює те, що було вже зроблено, створено іншими людьми, але якщо це діяння – плід її власних зусиль, – вона творець; її розумова діяльність – творчість.», писав В. Сухомлинський.

У ході роботи помітила, що дівчатка різного віку із задоволенням малюють різноманітні моделі одягу. Виникла проблема: як поєднати в одній виставці роботи першокласниць і підлітків? Розпочала шукати розв'язання цієї проблеми і зрозуміла, що допоможуть колажі, адже під час їх компонування можна використовувати витвори різновікових дизайнерів.

Маленькі роботи можна виконати не витрачаючи багато часу, а коли їх об'єднати, виходить цікава колективна робота.

«Відкрити в кожній людині творця, поставити її на шлях самобутньої творчої, інтелектуально повнокровної праці – це завдання стає нині першочерговим у практичній роботі.», – слова відомого педагога залишаються актуальними і по нині.

Дітям подобається працювати в різних техніках. Ми спробували роботу з солоним тістом. Скільки позитивних вражень, скільки емоцій. Найшвидше закінчилося тісто жовтого і блакитного кольорів. Діти ліпили патріотичні сердечка, прапори, кульки. А коли вироби висохли, ми об'єднали їх у панно, яке назвали

«Ловець ПЕРЕМОГИ». У індіанців є оберег – «Ловець снів». Наші діти вирішили пришвидшити нашу перемогу і, сплівши «Ловця» з жовто-блакитними намистинами, підвісили до нього свої патріотичні сердечка і паперових ангелів, щоб ловилася перемога у таке сільце, а ангели стали на захист нашої України.

А ще із солоного тіста ми разом робили роботу **«Україна – калинова моя вишиванка»**. Найменші скочували червоні кульки для калини, старшенькі ліпили листочки. Коли ж тісто висохло, то разом створювали композицію.

Спільна робота здружує дітей. Коли разом працюють першокласники і старші учні, то вони підтримують один одного, допомагають, коли щось не вдається, діляться олівцями, прибирають свої робочі місця, радіють, коли бачать свої роботи в коридорах школи і гордяться своєю працею. То ж колективна робота з дітьми не лише розкриває їхні здібності, а й виховує добрих, чуйних, працелюбних, талановитих українців.

На завершення хочу поділитися мудрими порадами В.О. Сухомлинського:

1. «Щоб дитина була палко зацікавлена навчанням, їй необхідне багате, різноманітне, привабливе, інтелектуальне життя.»

2. «У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися»

3. « Ми повинні думати про те, що ми вкладаємо в душу людини... Вірте в талант і сили кожного учня. »

4. «Школа – не комора знань, а світоч розуму.

5. Усі діти не можуть мати однакові здібності.

6. І найважливіше завдання школи – виховання здібностей»

Отже, у вихованні почуттів і творчого розвитку особистості гурток відіграє незамінну роль. Гурткова робота здатна перенести маленьку людину у світ творчості, в якійсь мірі прилучити до скарбів художньої культури. Вона може принести дитині першу творчу радість, а радість творчості – одна з найбільших радостей на землі, перемоги над собою, утвердження маленької особи у світі розмаїття фарб, звуків, етичних почуттів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блог. https://elint-vasko.blogspot.com/p/blog-page_28.html.
2. Психолог. <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/29020/>
3. Всеосвіта. <https://vseosvita.ua/library/rozvaha-dlia-ditei-pes-patron-609118.html>
4. Всеосвіта. <https://vseosvita.ua/library/sucasni-aspekti-gurtkovoi-roboti-552921.html>
5. Всеосвіта. <https://vseosvita.ua/library/krilati-vislovi-velikogo-pedagoga-25652.html>
7. Останні новини. <https://dsns.gov.ua/uk/news/ostanni-novini/yunisef-i-ulyublenec-ditei-pes-patron-pidpisali-memorandum-pro-spivpracyu-do-vsesvitnyogo-dnya-ditini>
8. <https://studfile.net/preview/2227581/page/3/>
9. <https://svidomi.in.ua/page/volontery-shcho-riatuiut-tvaryn-pid-chas-povnomasshtabnoi-viiny-khto-vony>
10. <https://commons.com.ua/en/bezzahisni-pered-vijnoyu-pro-tvarin-i-lyudej-yaki-yih-ryatuyut/>
11. https://ye.ua/syspilstvo/69308_Yak_volonteri-ryatuyut-tvarin-vid-viyni.html

Т. В. Муковіз,

учитель початкових класів та мистецтва Уманської гімназії №5 Уманської міської ради Черкаської області

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МУЗИЧНУ ОСВІТУ

Використання штучного інтелекту (ШІ) на уроках мистецтва відкриває нові можливості для покращення навчання, адаптації матеріалу та розвитку творчих здібностей учнів. У цій статті ми розглянемо кілька способів, як ШІ може бути інтегрований в музичне навчання. Останнім часом ШІ стає невід'ємною частиною багатьох сфер життя. Зокрема, ШІ починає кардинально змінювати творчий процес, включно зі створенням музики.

ШІ має великий потенціал у музиці: він може допомагати користувачам створювати нові мелодії з нуля або вдосконалювати вже наявні. Система також дозволяє досліджувати різні музичні стилі й жанри, даючи змогу експериментувати з різними звуками і текстурами.

ШІ дозволяє створювати персоналізовані уроки для кожного учня, зважаючи на їхній рівень підготовки, інтереси та потреби. Це може включати адаптацію складності вправ, вибір тем для вивчення чи запропонування різних музичних стилів для практики. До того ж, завдяки швидкому генеруванню музики за введеними даними, користувачі можуть заощаджувати час. Він може використовуватися для аналізу виконання музичних творів учнями. Наприклад, спеціалізовані програми

можуть оцінювати точність нот, ритм, інтонацію та темп під час виконання на інструменті або співачському виступі, надаючи миттєвий зворотній зв'язок.

За допомогою ШІ можна створювати унікальні музичні композиції, які учні можуть використовувати для тренування або як приклад для навчання. ШІ може бути використаний для створення інтерактивних уроків, які включають миттєвий зворотній зв'язок, автоматичні вправи та тренування слуху. Програми на кшталт **Yousician** (URL: <https://yousician.com>) дозволяють учням отримувати реальні оцінки виконання та вчитися за допомогою інтерактивних завдань.

ШІ набуває все більшої популярності як інструмент підтримки у творчому процесі написання пісень. Завдяки розвитку чат-ботів на основі ШІ, можливості для створення пісенних текстів із його допомогою видаються майже безмежними.

Наприклад, написати текст пісні за допомогою **ChatGPT** (URL: <https://chatgpt.com>) можна легко, дотримуючись кількох простих кроків:

1. **Визначте тему або ідею пісні:** подумайте про емоцію, ситуацію чи історію, яку ви хочете передати.